

Bouw 6b

Verslag Weerdenburch 1630 Nationaal Archief toegang 1.05.01.01, inventarisnummer 49

N.B.

Het ziet er naar uit, dat in ieder geval een deel van de onderstrepingen later is toegevoegd.

De inktkleur is dan namelijk afwijkend van de rest van het document. Ook is niet duidelijk waarom bijv. op 18 verso regel na regel een stukje onderstreept is.

Toch maar getranscribeerd alsof het in het oorspronkelijke document thuis zou horen.

Transcriptie.

omslag (1387.jpg)

*Edele Erentveste wijze voorsienige ende seer discrete*¹ Heeren!

De Heeren Bewinthebberen der Geoctroieerde West-Indische Compagnie ter Vergaderinge vande Negenthiene² tot Middelborch.

folio 18 recto (1387.jpg)

(in de marge): 1

(in de marge): 3

(in ander handschrift) 3 April 1630

Mijnheeren,

Met het jacht den Brack op 9 meert voorleden Indrittura³ naer t vaederlant vertrocken, hebbe U *Edele* heel in t breet geaviseert het succes van onse vloote tot hier toe *ende* de goede victorie die Godt Almachtich ons in t verooveren der stadt *ende* casteelen verleent heeft.

Ick en twijffele niet off Godt Almachtich sal t selffde voor desen in salvo⁴ over laa[t]en comen hebben *ende* dat mijne missiven U *Edele* geleevert sallen weesen, door den commis aen wie de selve behandicht⁵ *ende* speciaelijcken gerecommandeert sijn. In foute gaat *per* desen de cotype.

Soo haest het jacht *voornoemd* vertrocken was, is daachs daar aan hier op de reede gecomen het jacht Ouwerkercken van de camer van Amsterdam, daar mede quamp den raathpensionaris der vroede⁶ van Zeelant, die in St. Vincente⁷ uut het schip Oragnen daar op gecomen was.

¹ bescheiden

² de Heren Negentien, bestuur van de West-Indische Compagnie. De WIC was op dezelfde wijze als de VOC (de Heren Zeventien) georganiseerd. De zetelverdeling van de WIC was: Amsterdam 8 zetels, Zeeland 4, Rotterdam (Maze) 2, Noorderkwartier 2 en Groningen (Stad en Lande) 2. De negentiende zetel zal door de laatste drie beurtelings vervuld zijn.

³ a drittura betekent 'direct', mogelijk betekent dit 'indirect, via een omweg'

⁴ behouden

⁵ overhandigd

⁶ der vroedschap (= college)

⁷ Caraïbisch eiland

Welck schip Oragnen nevens noch andere seeven die met hem uut St. Vincent geseylt waaren op 11 meert hier in salvo gearriveert sijn.

Waar mede naar verstaan een goede parthije goets van den treyn⁸, ende oock noch dry politycken⁹ raaden comen als oock den Luytenant Colonel Seton met 665 soldaten, die niet tegenstaande daer wel 200 siecken onder sijn wij wel van noode hebben

folio 18 verso (1388.jpg)

soo tot de groote besettinge dieder tot conservatie van dese plaatse moet gedaan worden, als oock door de veele dooden, ende siecken ende gequetsten hier ende op de reyse gehadt.

Sulx dat wij nu tegenwoordich geen 2500 gesunde mannen uut leeveren connen ende daagelijcks verminderinge te *verwachten* hebben, eensdeels door sieckten die den swaaren arbeyt in de groote hitte causeert¹⁰, als door t nederhouden ende quetsen van veele die de Bresiliaenen, Mooren ende Portegiesen, als wanneer sij verversingen willen haalen (t welck mij onmogelijck is te beletten), overvallen ende dootslaen.

Als op 26 meert voorleden door een troepe van 2 a 300 des vijants volck met leechwaater¹¹ door de riebier¹² gecomen sijnde den generaal Lonck¹³ # van t resiff¹⁴ langs het strant comende # gebeurt is, niet tegenstaande hij met een convoy van 40 musquettiers, die den Mayoer Schut geleyden geaccompagneert¹⁵ was, de welke het meestendeel doot geslaegen wordende, alleenlijck den generaal ende den Mayoer Schut die ter peerde waaren met noch andere 4 a 5 (doorgehaalde tekst) gesalveert¹⁶ sijn geworden.

Met mijnen voorgaende hebbe U *Edele* *verwittigt* de swaaricheyt¹⁷ die ick vonde in dese stadt te fortificeren, overmits¹⁸ de veele hoochten die deselve is hebbende, die d'een den anderen commanderen ende onder andere eenen berch aen de noortsijde van de stadt daer den vijant sich daagelijx op *vertoont*, die ick door den Luytenant Colonel Seton hebbe laten besichtigen ende om mij meer te verseeckeren goet gevonden selfs in persoone daar oculare inspectie¹⁹ van te neemen.

Ben oversulx op 19 meert geaccompagneert met een troepe musquettiers ende den Ingenieur Commesteijn²⁰ derrewaarts gegaan, doch bevinde volgens t gedaane raport van Seton

folio 19 recto (1388.jpg)

(in de marge): 19

⁸ samenhangende groep, stoet

⁹ burgerlijk, i.t.t. geestelijk of militair

¹⁰ veroorzaakt

¹¹ eb

¹² rivier

¹³ zie voor informatie: http://en.wikipedia.org/wiki/Hendrick_Lonck

¹⁴ Recife in Brazilië

¹⁵ begeleid

¹⁶ gered

¹⁷ moeilijkheid

¹⁸ omdat

¹⁹ het persoonlijk in ogenschouw

²⁰ deze ingenieur Commersteijn heeft ook te maken met Fort Waerdenburg, zie http://nl.wikipedia.org/wiki/Fort_Driehoek

denselfden tensij met excessive costen *ende* macht van volck niet te fortificeren en is, overmits, als men sulx van sinne was, van noode soude sijn twee royale fortgens daer op te leggen, door dien den selfden van de ander sijde niet steyl en is, maar gevoechelijck geschut daar op gebracht can worden, sonder t welcke sij ons niet en connen dwingen, nochte uut dese stadt doen delogeren²¹.

Ondertusschen hebbe goet gevonden tegen t bespringen der Bresiliaenen *ende* swerten, om een clær gesichte²² te hebben, alle het creuckelbossen tusschen de berch *ende* dit clooster aff te doen houden, daer men met alle nacht aen gearbeyt heeft *ende* nu jegenwoordich al gedaan is.

Ick hebbe oock nevens de Heeren Raaden *ende* Ingenieur Commesteijn mij naar t Resiff vervoecht, om me aldaar naar genoomene oculare inspectie op t fortificeren van die plaatsen te besoigneren. Waar naar rijpe deliberatie goet gevonden hebben dese hier naervolgens te verhaalene fortificatien *ende* stercken te beginnen.

Eerstelijck op het eylant van Antonio Vaaz²³ de huysen daar staande met een borstweeringe te besorgen tegens een invasie door de riebierre uut het vaste lant, die nu voltrocken is, ten eynde die huysen die daar noch in essie sijn²⁴ *ende* tot packhuysen dienen connen, voor den brant gepreserveert mogen werden, die Matias de Alburquerque over al ter plaatsen die ons wel gelegen sijn soudent stichtende is, denckende als hij t lant toch quijt sal weesen ons t selve soo qaal te laten, dat wijder geen genut van soudent mogen hebben.

Sullen wij

folio 19 verso (1389.jpg)

oock tot breeckinge van sijn dessey²⁵ het clooster dat op Antonio Vaaz leyt verstercken met vyer bollewercken, om ons te dienen tot een fort, *ende* onder tusschen hebbe alle het rijs tusschen het Resiff *ende* dese stadt tot rijsbossen doen affhacken omme toe de noodige wercken te employeren.

Het dorp van t Resiff, daar de packhuysen staan die meest door Alburquerque affgebrant sijn, tot bewaaringe van die geene die noch in essie sijn *ende* vol proviande *ende* ammunitie geleyt worden, hebben wij voorgeslaagen met den borstweeringe tegen het eylant van Antonio Vaaz te besorgen die soo hooch moet wesen dat de packhuysen voor canon, dat sij daer soudent connen comen te planten, bevrijt²⁶ sijn. Waar van den voet nootsaackelijcken van steen *ende* kalck sal moeten gemaakt worden door oorsaacken datter geen stoffe en is als rijs *ende* sant, *ende* t sant noch weynich, *ende* dat alleenelijck als het waater op sijn leechste²⁷ is.

Wanneer weder eenen voet diep graavende het waater ons strax weder in den wech is, sulx dat wij genootsaect sijn tot dien eynde den voet van de borstweeringe van steen te maacken, als oock door dien 't waater wassende het sant tusschen het rijs uutgespoelt worden *ende* allenxkens het gemaackte werck tot niet gaan soude.

²¹ vertrekken, verhuizen

²² vrij uitzicht

²³ eiland voor de kust van Recife, Brazilië

²⁴ in esse zijn = in goede staat zijn

²⁵ plan

²⁶ gevrijwaard

²⁷ laagst

Soe voor der bewaaringe van dit dorp *ende* haaven sijn geresolveert²⁸ een royaal fort te leggen aan de lantsijde ter plaatsn daar onse baterije heeft gestaen, recht tegenover het incoomen van de scheepen uutter zee, daar die geene die inseylen willen, recht op aen sullen moeten comen eer dat sij den hoeck van t Reciff omslaan, t welck

folio 20 recto (1389.jpg)

(in de marge): 2

wij van sinne sijn van vyer bollewercken te maacken op # ende bij # t fundament dat Albuquerque begonnen hadde, t' welck eerst van rijs *ende* sant gemaackt sal worden om daar naar met commoditeyt²⁹ van buyten met eenen steenen muur te omvangen, want eerde is hier niet.

Deze wercken in perfectie gebrocht sijnde, blijft de haaven, de scheepen *ende* t Resiff volcomentlijcken bewaart, mits datter oock op het Resiff, alsoo der geen waater en is, een partije reegebacken³⁰ gemetselt werden om voor ses maanden waater te besorgen off quaame dat wij ons door de macht van Spagnen³¹ daar moesten gaan retireren.

Dit is t geene wij goet gevonden hebben tot bewaaringe van de plaatse te beginnen, t welck voltrocken sijnde de plaatse onwinbaar weesen soude.

Doch t' meeste jammer datter is, dat is, dat hier ter plaatse als meermaalen *geschreven*, niets en is als rijs *ende* sant, weynich kalck ofte steen, nochte materialen waar van t selffde te maacken.

Hoewel door den Ingenieur Commesteijn daar sijnde een lijste van alle materiaalen, als houweelen, picken, braudsen³² *ende* alle der hande hantgereetschap, oock penpalissaaden [*etcetera*] die tot voltreckinge van dit werck noodich waaren, overgeleevert is, *ende* hem belooft alles hier soude wesen, *ende* men vint t geene datter is in sulcker voegen, dat het selffde tot het werck onbequaam *ende* van geender weerden is, alsoo det het staal in gespaart sijnde maar van simpel ijser gemaackt, *ende* eens gebruyckt sijnde meest onbequaam ofte bedorven is.

folio 20 verso (1390.jpg)

Oock sijn U *Edele* door den *voornoemden* Commersteijn geheyscht³³ een deel werckbaasen, ofte conducteurs³⁴ van de wercken, die opsicht naamen op t maacken derselver. Alsoo sulx te doen des Ingenieurs Commersteijns werck niet en is *ende* al waar t, schoon sulx niet en was, soo is hem ommogelijck overal bij te connen wesen. Ooversulx wert U *Edele* op t hoogste gerecommandeert desen siende daatelijcken³⁵ ons van een goet getal werckbaasen *ende* voorts van alle die materiaalen volgens des *voornoemden* Commersteijns aldaar overgegeevene lijste te versien³⁶, als oock van een goede parthije kalck *ende* steen, *ende* mettselaers met haar instrumenten, aengesien dat hier geen eerde maar simpel vulsant sijnde, alles van mettsellwerck opgemaackt moet werden.

²⁸ besloten

²⁹ gemak, geschikte gelegenheid

³⁰ regentonnen

³¹ Spanje

³² breekijzers

³³ geëist, verzocht

³⁴ uitvoerders, opzichters

³⁵ daadwerkelijk

³⁶ voorzien

Voorders oock van volck als vooren geseyt, wel lettende off haar uutterste devoyr³⁷ doende, als voor desen geaviseert dat de selffde al Duytsen ofte Nederlanders sijn, soo t moogelijck is te weege te brengen.

Want op de Fransen is niet te betrouwen door dien het ooverloopen seer subject³⁸ sijn ende verscheyden reysen³⁹ als 10 a 12 overgelopen sijn.

Per mijnen voorgaanden hebbe⁴⁰ seer geinsisteert⁴¹ dat U *Edelen* ordre soudent gelieven te stellen dat men den soldaaten tot voltoyinge van dese wercken die royaal moeten weesen, deselffde aen mochte besteeden, off mits gevinge van seeckere dachhuyren, buyten haare gagien⁴² deselffde tot wercken mochte animeren, om die naar behooren te mogen voltrecken; daar geen ordre toe gestelt wordende siene geen apparentie⁴³ ons in defensie naar behooren te conne brengen.

Oock dient geconsidereert, dat dese climaat te heet ende

folio 21 recto (1390.jpg)

te onbequaam is, om t volck soo te connen wercken als wel in ons lant, daar sij goet bier voor haar gelt krijgen, hier weynich anders als slecht waater ende beschuyt voor haar ten besten sijnde⁴⁴.

Boovendien dat se door de mennichte troepen (die sich dach ende nacht, soeckende ons te matteren ende vermoeden hier ontrent verthoonen⁴⁵) in continueele ende gestaadige waacke gehouden worden.

Die, overmits de weegen smal sijn, ende datter maar dry a vier man ten hoogsten in de front en can marcheren, ende sij hondert voetpaeykens door t bos schw[i]eren ons daar uut groote schaade doende, wij niet en connen verjaagen.

Allentwelcke de soldaaten seer matteert, sulx dat sij den arbeyt, die men van haar wel wilden hebben, soo niet becoomen can.

Wort oock het volck, geen avantage⁴⁶ hebbende, moede ende luy, ende waare van noode als men t niet verder in en saage deselve met slaagen voort te porren, t welck oock om de lieden tot geen desperatie⁴⁷ te brengen, sooveel als moogelijck is geexcuseert moet werden.

Ick hebbe met de Heeren Raaden, hier van gediscoureert⁴⁸ off sijlieden, die daagelijx alles genoeg sien ende den middel om te remedieren⁴⁹ genoeg weeren, ex publica autoritate daar in wilden *versien*, maar t schijnt, dat sij niet tegenstaande sulx selffs geraatsaam vinden ende verclaaren te behooren, evenwel sich soecken⁵⁰ te excuseren. Nochtans soudent wij dese plaatse conserveren, gelijk ick meyne U *Edele* intentie is, soo dient deselve oock naar behooren gefortificeert.

³⁷ plicht, moeite

³⁸ vatbaar

³⁹ malen, keren

⁴⁰ in mijn voorgaande brief heb ik

⁴¹ aangedrongen

⁴² boven op hun gages, soldij

⁴³ klaarheid

⁴⁴ ten dienste staande

⁴⁵ die zich om ons af te matten en vermoeien dag en nacht hier in de buurt vertonen

⁴⁶ voordeel, winst

⁴⁷ wanhoop

⁴⁸ gesproken

⁴⁹ weer te herstellen, in orde te brengen

⁵⁰ proberen

Nu royaale fortificatien met onwillige werckelieden

folio 21 verso (1391.jpg)

(die in sulx niet en sijn gehouden) in corten tijt te maacken, daar sien ock geen middel toe; de experientie⁵¹ leert ons, dat alle de royaale wercken die tot fortificatie van de leegers ofte steeden, soo in ons als andere landen begonnen werden, niet door den soldaaten sonder loon, maar den particulieren tot eenen seeckeren prijs aen besteet worden.

Het is waar, *ende* is gebruyckelijck, dat de soldaaten sich in defensie moeten brengen, maar sulx verstaat sich van retrenchementen⁵² *ende* geen royaale forten, daar de *Edele* Heeren bij mijn Heere den Prince selffs op mogen informeren, die hun daar in genoehsaam sal verlichten⁵³.

Naar ick verstaan soude de *Edele* Heeren meyninge sijn dat de soldaaten voor den cost souden moeten arbeyden. Ick laate mijn Heeren selffs calculeren wat sulck rantsoen als hier gegeven wort, sijnde 3 lb.⁵⁴, $\frac{3}{4}$ lb. vleys, $\frac{1}{2}$ lb. speck ter weecke (de potspijs⁵⁵ meest bedorven sijnde) weert⁵⁶ wesen can, om soo eenen vreesselijcken arbeyt daar vooren te doen, sulx sal den armen mensschen, want t'selve hun onbekent is, een vreemde saacke omhooren wesen.

Men can den soldaaten oock sooveel opleggen, dat sij moede wordende uut desperaatie sich tot den vijant vervoegen, het welcke wij sooveel doenlijck is moeten previnieren⁵⁷ *ende* voorkomen.

Oversulx is mijn *versoeck* dat U *Edele* op dese saacke toch wel willen letten, alsoo een point is daar veel aen hangt, *ende* nootsaackelijck op dient geresolveert.

Ende daarop resolverende gelijk hoope, jaa, waare te wensschen, dat die penningen die den soldaaten door de aanbestedinge van wercken soo belooft

folio 22 recto (1391.jpg)

wierden, oock daatelijcken gepresteert wierden *ende* de vivres⁵⁸, als bier, wijn, meel *ende* broot, hier soo geprovideert⁵⁹ waaren, dat sij die met alsulcken verdienden loon om gelt conden coopen, als wanneer t' volck hun gerieff becomen connende tot het aenneemen der wercken geanimeert *ende* geëncourageert⁶⁰ werden, U Udele sich grootelijx proffiteren *ende* allengskens de groote gagien weder in sich trecken soudent. Ende door dien voorders hier te lande voor ons niet als cruyt *ende* loot ten besten is, tensij wij van Neederland geprovideert werden, overmits Matias de Alburquerque, allen t vee, proviande *ende* suycker dat hier bij de ingenios⁶¹ was (om ons hier te mattern *ende* vermoeden) te landewaarts inne gesonden⁶² heeft, *ende* wat niet wechvoeren can in den brant steeckt, soo sullen U *Edele* oock gelieven ons van alle

⁵¹ ervaring

⁵² (aarden) verdedigingswallen

⁵³ uitleg geven

⁵⁴ pond (libra, hier afgekort lb.)

⁵⁵ alles wat samen in één pot gekookt wordt, zoals pap of hutspot

⁵⁶ waard

⁵⁷ voorkomen

⁵⁸ voedingsmiddelen

⁵⁹ voorzien

⁶⁰ aangemoedigd

⁶¹ inheemse bevolking

⁶² landinwaarts gezonden heeft

proviande *ende* vivres te provideren, als meel om broot te backen, butter ofte olie, asijn, wasse keersen, *etcetera* *ende* alles wat tot het menschelijcke leeven dienstich is, soo *ende* in sulcken maniere, om reedenen vooren verhaalt, als off wij niet opt lant maar op de zee leefden, ons oock versierende van rooden wijn, die duyren mach⁶³, oock van brandewijn voor de soldaaten, als van bier dat op sijn meerts⁶⁴ gebrouwen wort, t welck wij hier tegenwoordich in eenige scheepen so verssche hebben off het maar 14 daagen out was *ende* op eenige scheepen soo stinckende van de uyre⁶⁵ dat se uutgeseylt sijn, dat het niet drinckelijck en was.

Dient oock wel geleth op het broot daar op sommige scheepen als sijnde maar simpele seemelen, de blomme daar al uutgesift sijnde⁶⁶, groot bedroch in gevonden wort.

Sulx dat het den armen soldaaten geen hert geeven can om te

folio 22 verso (1392.jpg)

connen wercken, het vleys *ende* den vissch behoort wel toegesien te werden van t beste was gelijk de Oost-indische Compagnie gewoon is te geven *ende* niet gelijk het groote galjoen uut Zeelant *ende* andere scheepen van andere camers dese reyse medegehadt hebben, dat soo stonck dat den meestendeel van t volck van die scheepen van armoede gestorven *ende* groote langdurige siekten op haaren hals gehaelt hebben.

Oversulx tot *ververschinge* van t garnisoen waare niet quaat datter mette scheepen, *eenige gansen, eynden*⁶⁷, *hoenderen *ende* verckens, sijn de manneken *ende* wijffken quaamen om alhier in de stadt aan te queecken.*

Ick hadde op 11 pax[] [do] met goet vinden van mijne crijchs officieren den Oversten Luytenant Steijn Callenfels⁶⁸ met ontrent de 600 man gecommandeert eenen tocht te landwaarts in te doen om het lant wat te reconosceren⁶⁹ *ende* sien ofter eenige *ververschinge* ontrent de ingenios te becommen was.

t Welck hij naar gecomen heeft doch alsoo alles bossch was, vol smalle paeykens die den Bresiliaenen bekend waaren, wierden met continueele schermuttseringe onderhouden.

Waar over, niet tegenstaande sij der een goet deel ter neder houden, alsoo sij weynich voordeel sagen en veel volck souden hebben moeten spillen, goet vonden met verlies van vier dooden, daar onder den vendrich van Capitein Huijgens Jan Haack genaempt, een corageux⁷⁰ jongman *ende* 2 s[oldaten] en 26 gequetsten te retireren.

Met de comste van den Luytenant Colonel Seton hebbe ick de regimenten ordentlijcken verdeelt

folio 23 recto (1392.jpg)

⁶³ die houdbaar is

⁶⁴ meerts bier: lichte biersoort van hoge gisting

⁶⁵ tijdstip

⁶⁶ waar de bloem helemaal uitgezeefd is

⁶⁷ eenden

⁶⁸ Steijn Callenfels: zie

http://m.gahetna.nl/collectie/archief/inventaris/index/eaidid/1.05.01.01/inventarisnr/49_nr.23

⁶⁹ verkennen

⁷⁰ dapper

op manieren dat elck regiment 4 *compagnien* van Amsterdam, 2 van Zeelant, een van de Mase⁷¹, een van t Noorderquartier *ende* een van Groeningen is hebbende⁷², als per de memorie hier nevens gaande blijkt, hebbende oock elck regiment sijne vendelen van eene couleur, d'een groen, dander oragne en dander blauw doen geeven.

Edoch alsoo eenige *compagnien* seer verswackt waaren, sulx dat sij haaren tocht nocte wacht nevens andere niet doen conden *ende* het wercken met ordre niet en geschiede, *ende* oversulx sijnen behoorlijken voortganck oock niet en hadde, soo hebbe genootsaackt geweest met goet vinden van mijne hoochofficieren alle de selve te gaan van eender groote maacken, op manieren dat d'een *compagnie* die onsterck was uut andere die sterck waaren, versien werde, maackende de selve bijcans van eender grootte, 10 a 12 man inbegreepen⁷³, ten eynde om volck tot waacken *ende* wercken, hoe t oock soude mogen wesen, beeter te commanderen⁷⁴.

Alhier hebbe ick gevonden eenen Pieter van Buren⁷⁵, denselfden oock bevonden corageux *ende* een bequaam jongman die sich de fortificatien wel verstaat, *ende* oock ernstelijck beneersticht⁷⁶ *ende* daar in tot als noch goede preuve gedaan heeft, soo naar mijn als des Ingenieur Commersteijns oordeel. Waar door bevinde dat hij de *compagnie* niet alleen dienstich, maar oock hoochnoodich is, oversulx is mijn versoek denselfden te trackteren⁷⁷ als een persoon die den Heeren aengenaam is *ende* sullen sich naar wij noch bespeuren met godts hulpe daar van bedancken.

folio 23 verso (1393.jpg)

Op de casteelen door mij veroovert sijn twee vaendelen gecreegen, het eene heeft den Heere Generaal, het ander gaat *per* desen, als oock noch een vaen van een cornet, dat mijn volck in t bossch eenige ruyters affgejaacht heeft, t welck nevens het vaendel U *Edele* tot een trofee *ende* eeuwige memorie connen doen bewaaren.

Ick hadde wel gewenscht *ende* hebbe met de Heeren Raaden dies aengaende gediscouriert omme dese macht van scheepen tot voordere conqueste⁷⁸ te employeren⁷⁹, edoch de groote besettingen van twee casteelen, twee forten, het eylant van Antonio Vaaz, dese stadt met alle haare avenuen als met mijnen voorgaanden geaviseert, daar van de cotype hier nevens gaat, *ende* t meeste van allen de groote wercken, die der tot conservatie⁸⁰ van dese plaatse gemaackt worden, geven voor als noch geen tijt om yets anders te attenteren⁸¹.

⁷¹ Rotterdam

⁷² De zetelverdeling van de WIC was: Amsterdam 8 zetels, Zeeland 4, Rotterdam (Maze) 2, Noorderkwartier 2 en Groningen (Stad en Lande) 2. Waardenburg heeft deze verdeling hier aangehouden (4,2,1,1,1).

⁷³ 10 tot en met 12 man

⁷⁴ hij moet zich verantwoorden omdat hij de 4-2-1-1-1 verdeling niet heeft kunnen handhaven. Met die basis werden de zetels verdeeld (en de belangen verdedigd)

⁷⁵ dit is waarschijnlijk dezelfde als de tekenaar van Pernambuco in 1630 op deze site:

http://books.google.nl/books?id=7SG1EHEZIJ58C&pg=PR4&lpg=PR4&dq=Pieter+van+Buren+brazilie&source=bl&ots=WL4UxOjJec&sig=43rtCgEd0sd_A6TXDeP7oquD-ho&hl=nl&sa=X&ei=RPOZUpvPDUO70QXukoG4CA&ved=0CDEO6AEwAA#v=onepage&q=Pieter%20van%20Buren%20brazilie&f=false

⁷⁶ zich inspannt

⁷⁷ behandelen

⁷⁸ verdere verovering

⁷⁹ te gebruiken, in te zetten

⁸⁰ behoud

⁸¹ ondernemen

Ende in sulcken gevalle souden onse fortificatien moeten stilstaan, die tot de voltoynghe ten minsten om in defensie te comen veel volcks verheysschen, t welck gestaackt wordende wij peryckel⁸² loopen om t gewonnene tot onser leetwesen, dat Godt *verhoede*, weder te verliesen.

Edoch soo haast wij wat in defensie sijn sullen niet laten ons uutterste *devoir*⁸³ te doen als wanneer met Godts hulpe de reste niet sal laten te volgen.

Ick segge hier booven op t aanbesteden van de wercken, dat sulx reedelijck *ende* behoorlijck is, sullen U *Edele* bovendien oock gelieven te dencken, dat sulx door de *Edele* Heeren daar bij haer sijnde beloofd is, *ende* nu hier come vinde volgens de artyckelen het contrarie⁸⁴, dat mij seecker wat altereert⁸⁵.

Ick en twijffele niet

folio 24 recto (1393.jpg)

(in de marge): 3

off U *Edele* en sullen t selve remediëren⁸⁶ ten eynde alle muytentien die uut sulx nootsaackelijcken te verwachten staan, mogen werden geëviteert⁸⁷ *ende* verhoet.

Per desen gaat een plaan van dese stadt ten naasten bij door een schilder affgeteeckent; die van *de Ingenieur* Commesteijn is noch niet gereet, sal met de eerste gelegenheit gaan.

Met mijnen voorgaanden sijn U *Edele* oock versocht ons te versorgen van chirurgijns *ende* medicamenten. Ick en twijffele niet off U *Edele* en sullen ons daar van provideren want die nootsaackelijck van noode sijn.

Den Ingenieur Commersteijn soude gaarne weder naar patria, alsoo hier (soo hij seyt) niet aarden can; *ende* eenen Luytenant van *Capitein* Schoppe van de camer van Groeningen die, hoewel in die qualiteyt niet aengenoomen was, sich des verstonde, is doot geslaagen *ende* blijft niemant meer als Pieter van Buijren.

Oversulx sullen U *Edele* gelieven ons noch van een ander te versien, want dese plaatse sulcken persoonen niet ontbeeren can.

Waar mede eyndigende wil U *Edele* in de genaadige protectie des alderhoochsten beveelen, die U *Edele* *ende* mij sijne verleende genaade daagelijx tot sijnder eeren wil augmenteren⁸⁸ *ende* vermeerderen, Amen.

Actum Olinda de Fernambuco⁸⁹, 3 April 1630

(in de marge): 4

U *Edeler* Geaffectioneerde⁹⁰,

D. v. Wardenburch (handtekening)

⁸² gevaar

⁸³ plicht

⁸⁴ tegendeel

⁸⁵ ontstelt

⁸⁶ weer in orde brengen, helen

⁸⁷ vermeden

⁸⁸ vermeerderen

⁸⁹ Olinda ligt dicht bij Pernambuco.

⁹⁰ toegenegen